

ks. Stanisław Labendowicz

Kościół domem i szkołą komunii

Program duszpasterski na rok 2011/2012 przyjął hasło: „Kościół naszym domem”¹. Podstawowym jego celem i założeniem jest upodmiotowienie wiernych w Kościele. Należy wychowywać w duchu ewangelicznego braterstwa tak, aby odnawiać relacje między biskupami, prezbiterami, osobami życia konsekrowanego i wiernymi świeckimi. W pierwszym rzędzie należy odnowić więź z Chrystusem i budować wzajemne relacje w rodzinie. Każdy człowiek potrzebuje wsparcia na drodze odkrywania swojego powołania i miejsca w Kościele. Jest to szczególne zadanie domu rodzinnego, wspólnoty parafialnej oraz duszpasterzy.

1. Rodzina domowym Kościołem

Jan Paweł II w liście apostolskim „*Novo millennio ineunte*” określił Kościół „domem i szkołą komunii”. Zdaniem Papieża: „Czynić Kościół domem i szkołą komunii: oto wielkie wyzwanie, jakie czeka nas w rozpoczynającym się tysiącleciu, jeśli chcemy pozostać wierni Bożemu zamysłowi, a jednocześnie odpowiedzieć na najgłębsze oczekiwania świata” (NMI 43).

Dom jest symbolem tego, co człowiekowi jest bliskie i drogie. W Starym Testamencie hebrajskie słowo *beth* (tzn. dom) rozumiano nie tylko jako budynek, ale przede wszystkim jako wspólnotę rodzinną, rodową i narodową. Zarazem podkreślano, że powstanie nowego domu, rodziny nie jest możliwe tylko dzięki zapobiegliwości ludzkiej, ale potrzebna jest ingerencja samego Boga (por. Ps 127). Konieczne jest więc współdziałanie człowieka z Bogiem, to znaczy zawarcie małżeństwa, zrodzenie potomstwa, ale także przekazanie dzieciom wartości religijnych i prowadzenie przykładowego życia przez rodziców. Nowy Testament rozumie słowo „dom” jako Kościół. Wzorem Kościoła domowego jest dom Świętej Rodziny z Nazaretu, która uczy patrzeć, słuchać, rozważać i przenikać głębokie tajemnice Objawienia Bożego, pozwala zrozumieć, kim jest Jezus Chrystus.

W tegorocznym liście pasterskim Konferencji Episkopatu Polski, zatytułowanym: „Troska o rodzinę i Kościół”², wydanym z okazji święta Świętej Rodziny, czytamy: „Niezasłapioną szkołą życia jest dom rodzinny. Dom to nie tylko wspomnienia, ale więzy krwi,

¹ Komisja Duszpasterstwa Konferencji Episkopatu Polski, *Kościół naszym domem. Kościół domem i szkołą komunii. Program duszpasterski Kościoła w Polsce na lata 2010-2013. Rok 2011/2012*, Wyd. Święty Wojciech, Poznań 2011.

² Konferencja Episkopatu Polski, *List pasterski na niedzielę Świętej Rodziny – „Troska o rodzinę i Kościół”*, Warszawa, 8 grudnia 2011 r.

poczucie przynależności, wzajemna odpowiedzialność. To wspólny stół, rozmowy i modlitwa. Dom daje schronienie i poczucie bezpieczeństwa, pozwala odpocząć i nabrać sił. W nim żyją najbliżsi, w nim kształtuje się świadomość własnych korzeni i poczucie własnej tożsamości. Dzisiejsza Liturgia Słowa zwraca uwagę na dwie podstawowe zasady, jakie powinny panować w katolickim domu. (...) Pierwszą z nich jest miłość, na którą wskazuje św. Paweł w odczytanim przed chwilą fragmencie z Listu do Kolosan (Kol 3,12-21). Jej owocem jest serdeczne współczucie, dobroć, pokora, cichość, cierpliwość i wybaczenie (por. Kol 3,12-13). Na tym fundamencie miłości budujemy prawdziwie rodzinną atmosferę. Ona też ostatecznie kształtuje nasze relacje w rodzinie. Drugą zasadą, na którą zwraca uwagę autor Księgi Syracydesa (Syr 3,2-6.12-14), jest cześć i szacunek okazywany rodzicom oraz odpowiedzialność za rodzinę. Pierwszymi, którzy uczą tych wartości są sami rodzice, podejmujący trud tworzenia prawdziwego domu. Ich obecność, troska o atmosferę wzajemnego zrozumienia i miłości, a także trud wychowania, uczą odpowiedzialności i kształtują jej rozwój. Domy przyjazne życiu i wychowaniu, to domy otwarte na dar życia, w których dzieci doświadczają miłości swoich rodziców i ich rodzicielskiej troski; spotykają się ze świadectwem wiary i wierności, uczciwości i pracowitości. W atmosferze rodzinnego domu człowiek przeżywa także pierwsze doświadczenie Boga i wprowadzany zostaje w rzeczywistość Kościoła, który jest naszym domem" (nr 1). Jan Paweł II w liście apostoelskim „*Novo millennio ineunte*”, zaznaczył: „Duchowość komunii to przede wszystkim spojrzenie utkwione w tajemnicę Trójcy Świętej, która zamieszkuje w nas i której blask należy dostrzegać także w obliczach braci żyjących wokół nas. Duchowość komunii to także zdolność odczuwania więzi z bratem w wie-

rze dzięki głębokiej jedności mistycznego Ciała, a zatem postrzegania go jako «kogoś bliskiego», co pozwala dzielić jego radości i cierpienia, odgadywać jego pragnienia i zaspokajać jego potrzeby, ofiarować mu prawdziwą i głęboką przyjaźń. Duchowość komunii to także zdolność dostrzegania w drugim człowieku przede wszystkim tego, co jest w nim pozytywne, a co należy przyjąć i cenić jako dar Boży: dar nie tylko dla brata, który bezpośrednio go otrzymał, ale także «dar dla mnie». Duchowość komunii to wreszcie umiejętność «czynienia miejsca» bratu, wzajemnego «noszenia brzemion» (por. Ga 6,2) i odrzucania pokus egoizmu, które nieustannie nam zagrażają, rodząc rywalizację, bezwzględne dążenie do kariery, nieufność, zazdrość" (NMI 43). Jedynie w komunii z Bogiem istnieje podstawa i szansa obudzenia i ożywienia braterstwa wszystkich wiernych, ich otwartości na świat oraz współpracy z ludźmi.

2. Struktura Kościoła – wspólnoty

W liście pasterskim na niedzielę Świętej Rodziny – „Troska o rodzinę i Kościół”, księży biskupi zaznaczyli, że „w wymiarze duchowym Kościół jest naszym domem. Jezus Chrystus po to założył Kościół, aby każdy, kto pragnie żyć zjednoczony z Bogiem, mógł w nim doświadczać Jego obecności. Kościół jest miejscem spotkania z Bogiem i przez chrzest święty daje nam udział w życiu Bożym. Nie jesteśmy zatem obcymi i przybyszami, ale współobywatelami świętych i domownikami Boga (por. Ef 2,19). W Kościele i poprzez Kościół Jezus Chrystus kontynuuje dzieło naszego zbawienia i uświęcenia. Tutaj, gdy głosi się Słowo Boże, sam Chrystus do nas mówi. Tutaj, w sakramentach świętych otrzymujemy realny przystęp do Chrystusa, naszego Pana i Zbawcy. Tutaj, w Eucharystii, wchodzimy w najściślejszą komunię z Chrystusem. Odkryć

w Kościele swój dom, to żyć w nim wiarą na co dzień. Odkryć w Kościele swój dom, to z powagą i radością traktować niedzielny obowiązek Mszy świętej i zaproszenie do eucharystycznego stołu (por. Łk 22,15; 14,23). Odkryć w Kościele swój dom, to otaczać go troskliwą miłością i czuć się za niego odpowiedzialnym. Kościół Chrystusowy jest załącznikiem Królestwa Bożego na ziemi” (nr 2)³. Jest on „niejako sakramentem, czyli znakiem i narzędziem wewnętrznego zjednoczenia z Bogiem i jednością całego rodzaju ludzkiego” (LG 1). Kościół jest wspólnotą wiary, miłości oraz miejscem uświęcenia, które Chrystus realizuje mocą sakramentów świętych⁴.

Wspólnota eklezjalna ma swoje źródło i moc we wspólnocie trynitarniej. Jednak jej specyfika polega na tym, że jest nie tylko rzeczywistością ukształtowaną i założoną przez Chrystusa i Jego Ducha, ale również rzeczywistością „zadaną”, czyli nieustannie tworzoną i kształtowaną; jest bowiem rzeczywistością dynamiczną. F. Klostermann zwraca uwagę na cztery niezbędne i istotne czynniki tworzące wspólnotę. Są nimi: Duch Święty, Słowo Boże, Eucharystia i miłość braterska⁵. „U podstaw wspólnoty eklezjalnej – potwierdza J. Krucina – znajdują się: Duch Chrystusowy, Jego Słowo, Jego nauki sakramentalne, Jego miłość – jako czynniki strukturalne”⁶. Wymienione czynniki są konstytutywne dla wspólnoty Kościoła w nieustannym jej budowaniu oraz stanowią o jej tożsamości – pochodzeniu i specyfice istnienia. Duch Pana daje podstawy wspólnocie chrześcijańskiej.

„Wszyscyśmy bowiem w jednym Duchu zostali ochrzczeni, aby stanowić jedno ciało” (1Kor 12,13). On ożywia i jednoczy wspólnotę Kościoła, zespalając wszystkich w Chrystusie, bowiem „różne są dary łaski, lecz ten sam Duch” (1Kor 12,4). W budowaniu darów wspólnoty Kościoła występuje różnorodność funkcji przy jedności budowania. „Jeden jest Duch, który rozmaite swe dary rozdziela stosownie do bogactwa swego i do potrzeb posługiwania, ku pożytkowi Kościoła (por. 1Kor 12,1-11) (...). Tenże Duch, sam przez się, mocą swoją i wewnętrznym spojeniem członków jednocząc ciało, tworzy i nakazuje miłość wzajemną między wiernymi. Stąd, jeśli jeden członek cierpi, wspólnie z nim cierpią wszystkie członki, a jeśli jeden członek czci doznaje, wszystkie członki wspólnie z nim się radują (por. 1Kor 12,26)” (KK 7). Działanie Ducha Świętego powoduje „wielość” darów, wielość powołań, wielość posługiwania, a ta wielość Jego działania prowadzi do jedności Ciała Mistycznego i kształtuje postawę wspólnotową Kościoła⁷. W adhortacji „Christifidelis laici” czytamy: „Kościelna wspólnota jest, ujmując rzecz jeszcze ściślej, jednością <organiczną>, analogiczną do jedności żywego i sprawnego ciała. Odnacza się ona w istocie współistnieniem wielorakich powołań i stanów, tajemnic, charyzmatów i zadań, które, choć *różne*, są w stosunku do siebie *komplementarne*” (ChL 20). Ta różnorodność i komplementarność są dziełem tego samego Ducha, który stanowi zasadę dynamicznej jedności i różnorodności.

³ Tamże.

⁴ Por. K. Matwiejuk, *Kościół wspólnotą wiary, miłości i życia sakramentalnego*, w: *II Synod Diecezji Radomskiej. Czyńcie diecezję domem i szkołą komunii*, red. S. Łabendowicz, Radom 2008, s. 23.

⁵ Por. F. Klostermann, *Gemeinde – Zukunft der Kirche*, Wien 1974, t. I, s. 93-133, 186-187.

⁶ Por. J. Krucina, *Wspólnotowa struktura Kościoła*, „Znak” 9 (1986), s. 1101-1115; tenże, *Wiara a Kościół jako wspólnota*, w: *W nurcie zagadnień posoborowych*, red. B. Bejze, t. 4, Warszawa 1970, s. 105-128.

⁷ Por. K. Wojtyła, *U podstaw odnowy. Studium o realizacji Vaticanum II*, Kraków 1988, s. 33.

Następnym czynnikiem konstytutywnym w budowaniu wspólnoty Kościoła jest Słowo Boże, które nieustannie rozbrzmiewa w Kościele, prowadzi do przemiany życia i tworzy wspólnotę słuchających, a następnie wspólnotę wierzących w Chrystusa. „Kościół – pisał K. Wojtyła – jest jedyną w swoim rodzaju wspólnotą. Jest to niewątpliwie wspólnota odpowiedzi dawanej Bogu na Jego Słowo, wspólnota ludzi, których łączy i zespala ta odpowiedź. Wspólnota wyrastająca z tej odpowiedzi z dialogu z Bogiem, określa jakby pionowy wymiar Kościoła. Równocześnie zaś wspólnota ta jest otwarta ku wszystkim ludziom. Wiara zespolona w dialogu kształtuje wymiar poziomy Kościoła. Nie jest to jedynie wymiar `humanistyczny`. Wymiar poziomy wynika z pionowego, odpowiada on zakresowi Objawienia (...), o którym wiemy, że <(…) Bóg, pragnie, aby wszyscy ludzie zostali zbawieni i doszli do poznania prawdy> (1Tm 2,4)”⁸. W ten sposób głoszone Słowo Boże realizuje w Kościele Boży plan zbawienia i dzieło odkupienia. Najpełniejszym zaś wyrazem wspólnoty Kościoła jest Eucharystia: „Przy łamaniu chleba eucharystycznego, uczestnicząc w sposób rzeczywisty w Ciele Pańskim, wznosimy się do wspólnoty (communio) z Nim i nawzajem ze sobą” (KK 7). „Żadna jednak społeczność chrześcijańska nie da się wytworzyć, jeżeli nie ma korzenia i podstawy w sprawowaniu Najświętszej Eucharystii, od Niej zatem trzeba zacząć wszelkie wychowanie do ducha wspólnoty. By zaś sprawowanie Eucharystii było prawdziwe i pełne, musi prowadzić zarówno do różnych dzieł miłości i wzajemnej pomocy, jak i do akcji misyjnej, a także do różnych form świadectwa chrześcijańskiego” (DK 6).

Miłość braterska, która jest szczególną cechą wspólnoty, ma swoje źródło w Panu i spełnia szczególną rolę w tworzeniu wspólnoty, albowiem „rozłana jest w sercach naszych przez Ducha Świętego, który został nam dany” (Rz 5,5). Tak ujęta wspólnota jednoczy się dla oddawania czci Bogu i realizowania zadań wynikających z Ewangelii. „Kościół – stwierdza M. Majewski – musi siebie samego określić jako wspólnotę ludzi wsłuchanych w Słowo, zaangażowania liturgicznego, przepowiadania Dobrej Nowiny, solidarności z człowiekiem, zwłaszcza cierpiącym, pokrzywdzonym i odnowy świata”⁹.

Wspólnota Kościoła jest zarazem wspólnotą braterskiej miłości. Braterska wspólnota wyraża się bowiem przede wszystkim w bezpośrednich kontaktach międzyosobowych. Sobór poucza, że „Kościół Chrystusowy jest prawdziwie obecny we wszystkich prawowitych miejscowych zrzeszeniach wiernych, które trwając przy swoich pasterzach same również nazwane są Kościołem w Nowym Testamencie. Są one bowiem na swoim miejscu nowym Ludem powołanym przez Boga w Duchu Świętym” (KK 26). Konkretnym wyrazem wspólnoty eklezjalnej jest wspólnota Kościoła lokalnego – wspólnota parafialna¹⁰. F. Blachnicki podkreśla, iż w konkretnej wspólnocie dokonuje się szczególne urzeczywistnienie Kościoła. Sprowadza się ono w istocie do budowania Kościoła, gdy realizowane są wszystkie aspekty tworzące rzeczywistość Kościoła wymienione w soborowej teologii¹¹. Wspólnota eklezjalna staje się wówczas znakiem wewnętrznego zjednoczenia człowieka z Bogiem i z ludźmi. Wartości nadprzyrodzone, jakich nieustannie udziela Chrystus, integrują wspólnotę Kościoła

⁸ Tamże, s. 34.

⁹ M. Majewski, *Katecheza wierna Bogu i człowiekowi*, Kraków 1986, s. 18.

¹⁰ Por. R. Kamiński, *Parafia w diecezji i Kościele powszechnym*, RTK 30 (1983) z. 6, s. 99-115; tenże: *Przynależność do parafii katolickiej. Studium pastoralne*, Lublin 1987.

¹¹ Por. F. Blachnicki, *Eklezjologiczna dedukcja teologii pastoralnej*, Lublin 1971, s. 205-242.

od wewnątrz. Przez budowanie wspólnoty z Chrystusem dokonuje się budowanie wspólnoty pomiędzy braćmi i następuje zarazem urzeczywistnienie się Kościoła. W tym znaczeniu wspólnota jest zasadą życia i działania Kościoła. Wspólnota jest zdolna wypełnić zadania wynikające z posłannictwa Kościoła. Można zauważyć bliskie analogie, jakie istnieją pomiędzy naturalną rodziną a wspólnotą Kościoła. Kościół jest wspólnotą opartą na wierze w Trójjedyne Boga i na wzajemnej miłości. Ta wspólnota jest otwarta, gotowa przyjąć wszystkich, którzy prawo miłości Boga i bliźniego przyjmują jako zasadę swojego życia.

3. Wspólnotowy wymiar parafii

Parafia w ramach diecezji jest lokalną wspólnotą ludu Bożego, zespajającą się wertykalnie i horyzontalnie z Chrystusem, tworząc jedność wiary, kultu i miłości braterskiej. Jest ona wspólnotą Słowa Bożego i Stołu Pańskiego, realizującą na co dzień miłość Pana w służbie ludzi (zob. KK 26, DK 5-6; DB 30; DM 15). Wszystkie wymiary życia parafialnego wzajemnie się przenikają. Współudział wiernych w życiu parafii dokonuje się na trzech wspomnianych płaszczyznach: przepowiadania Słowa Bożego, udziału w liturgii, zwłaszcza eucharystycznej oraz w formie świadczenia dobroczynności i służby. Sposób realizowania życia religijnego na tych trzech płaszczyznach jest ważny dla rozwoju wspólnoty parafialnej¹². W niej ukazuje się Kościół jako wspólnota ludzi zjednoczonych mocą Słowa Bożego, liturgii, zwłaszcza eucharystycznej oraz codziennej miłości braterskiej. Dlatego parafie powinny być wspólnotami,

bo tylko wtedy realizują istotę swego powołania. Prawda ta znalazła wyraz w nauczaniu soborowym, a zwłaszcza w nowym Kodeksie Prawa Kanonicznego, podkreślającym wyraźnie, że parafia jest wspólnotą ludzi wierzących (por. kan. 515 § 1; ChL 26). Lud Boży wiąże w parafii wielorakie więzy poprzez zespolenie poszczególnych członków z Chrystusem oraz obecność i działanie Ducha Świętego, będącego zasadą jedności chrześcijan (por. KK 7). Przez bliskie sąsiedztwo członkowie parafii spotykają się na co dzień, dzielą trudy i doświadczenia życiowe. Istnienie relacji międzysobowych służy lepszemu poznaniu ludzi, ich uwarunkowań i uzdolnień oraz możliwości wykorzystania ich w budowaniu wspólnoty parafialnej.

3.1. Parafia wspólnotą wiary

Dzięki przepowiadaniu Słowa Bożego we wspólnocie parafialnej dokonuje się kontakt człowieka z Bogiem i Kościołem. W parafii następuje pierwsza ewangelizacja oraz katecheza związana z planowym systematycznym nauczaniem i wychowaniem chrześcijańskim. Dzięki systematycznej katechezie dokonuje się wychowanie w wierze we wspólnocie ludzi wierzących. W ten sposób parafie stają się wspólnotami wiary. Wiara jest fundamentem Kościoła i każdej wspólnoty religijnej.

Przepowiadanie Słowa Bożego prowadzi do powstania i rozwoju wiary. Wiara stanowi fundament, na którym opiera się budowanie Kościoła i każdej wspólnoty religijnej. Wiara rodzi się ze słuchania (por. Rz 10,14-18) i Słowem Bożym się umacnia. Społeczność parafialna winna świadczyć o wierze, głosząc i słuchając Słowa Bożego

¹² Por. R. Kamiński, *Parafia jako wspólnota ludzi wierzących*, w: *II Synod Diecezji Radomskiej. Czyńcie diecezję domem i szkołą komunii*, red. S. Łabędowicz, Radom 2008, s. 156.

oraz realizując jego treści w codziennym życiu, przez co wzrasta wspólnota wierzących (por. DK 4)¹³.

Przepowiadanie Słowa Bożego stanowi początek budowania chrześcijańskiej wspólnoty. Przez głoszenie Słowa Bożego jednoczy się Lud Boży (por. DK 13), a fakt ten staje się szczególnie widoczny przy powstawaniu nowych parafii, zwłaszcza misyjnych (por. DK 4; DM 15). Według nauczania soborowego prezbiterzy są sługami Słowa Bożego (por. DK 13). Głoszenie jest najważniejszym zadaniem każdego proboszcza (por. DB 30; DK 4; DA 10). Nauczanie kościelne ma wzywać do wiary (por. KL 9) i wychowywać do wspólnoty (por. DK 6).

Jan Paweł II określił wspólnotę lokalną Kościoła jako uprzywilejowane miejsce wzrostu wiary i formacji religijnej, szkołę Słowa Bożego i wiary oraz stałe miejsce spotkania z posługą Słowa Bożego¹⁴. Zdaniem Ojca Świętego, parafia jest wspólnotą wiary i uprzywilejowanym miejscem, gdzie świeccy różnych środowisk i zrzeseń mogą jednoczyć się dla ożywienia ewangelizacyjnego. Potrzebna jest taka formacja wspólnot religijnych, aby gwarantowała im autentyzm ewangeliczny i jakość eklezjalną. Jest to niezbędne do wszczepiania ludzi w Kościół oraz dawania świadectwa w świecie współczesnym¹⁵. Według Benedykta XVI, parafia pomaga znaleźć drogę do źródeł życia i stać się dla ludzi duchową ojczyzną – wielką rodziną¹⁶. Zatem parafia jest szkołą życia ewangelicznego, jednoczącą ludzi w jednej prawdzie i wierze. Pogłębianie wiary

prowadzi do religijnej dojrzałości parafian, co powinno stanowić ciągłe zadanie i klucz do rozwiązania wielu problemów, a wśród nich umocnienia więzi z parafialną wspólnotą wiary.

3.2. Parafia wspólnotą kultu

Budowanie wspólnoty parafialnej dokonuje się nie tylko przez przepowiadanie Słowa Bożego, ale także przez liturgię, która jest odpowiedzią człowieka na prawdę Bożą. Wiarygodność parafii jako wspólnoty, w której urzeczywistnia się Kościół, zależy w dużym stopniu od sprawowanej w niej liturgii¹⁷. W żaden inny sposób Kościół nie staje się tak wyraźnie zbawczym wydarzeniem, tak bliski wszystkim etapom ludzkiej egzystencji, jak w liturgicznej działalności parafii. Wspólnota kultu jest podstawą wspólnotowego życia w parafii. We wspólnym obchodzeniu liturgii, zwłaszcza niedzielnej i świątecznej, parafia staje się wspólnotą. Każdy obchód liturgiczny, jako dzieło Chrystusa i Jego Ciała, którym jest Kościół, jest czynnością w najwyższym stopniu świętą i żadna inna czynność nie dorównuje jej skuteczności w tym samym stopniu (por. KL 7). Należy dążyć do tego, aby poczucie wspólnoty parafialnej było żywe podczas liturgii, zwłaszcza niedzielnej Eucharystii (por. KL 42).

Członkowie Ludu Bożego, biorący udział w liturgii parafialnej, spełniają warunki do powstania wspólnoty: ześpala ich bowiem jedność wiary i dążenie do zbawienia. Zanurzeni są oni w tajemnicy paschalnej Chrystusa

¹³ Zob. Paweł VI, *Wiara jest podstawą budowania Kościoła. Przemówienie podczas śródowej audiencji generalnej*. 14 VII 1976, w: *Program duszpasterski na rok 1977/1978*, Warszawa 1977, s. 40.

¹⁴ Por. Jan Paweł II, *Novo Millennio Ineunte, List Apostolski na zakończenie wielkiego Jubileuszu roku 2000*, Rzym 2000, nr 19.

¹⁵ Por. Jan Paweł II, *Novo Millennio Ineunte...*, nr 40.

¹⁶ Zob. Benedykt XVI, *Homilia – Rodzina, szkoła, parafia – miejscem formacji chrześcijańskiej* (10.09.2006), „L'Osservatore Romano” 27 (2006) nr 11 (275), s. 18-19.

¹⁷ Por. J. Charytański, *Parafia wspólnotą przekazu wiary i życia chrześcijańskiego*, w: *Ewangelizacja*, red. J. Krucina, Wrocław 1980, s. 224.

(por. Rz 6,3 n) i jako Lud Boży uczestniczą w Jego kapłaństwie. Ponadto aktualizują oni swoim życiem wspólną tradycję chrześcijańską. Wierni gromadzący się na liturgii eucharystycznej tworzą wspólnotę. Skoro liturgia buduje Kościół, a ten jest wspólnotą Ludu Bożego, zespolonego wiarą nadzieją i miłością, to liturgia przyczynia się w sposób wyjątkowy, sobie tylko właściwy, do pogłębienia życia wspólnotowego parafii¹⁸. W ten sposób liturgia z jednej strony domaga się wspólnoty, a z drugiej umacnia i pogłębia jej więzy. Przez różne działania liturgia przygotowuje jej uczestników do pełnego udziału w kulcie. Skutkiem sprawowania Uczty Pańskiej powinno być jednak nie tylko budowanie wspólnoty parafialnej, ale także otwieranie się tej wspólnoty na otaczający świat. Sakramenty, a zwłaszcza Eucharystia, dynamizują zdolności ewangelizacyjne parafii. W adhortacji apostoelskiej „Evangelii nuntiandi” Ojciec Święty Paweł VI stwierdza: „ewangelizacja nie będzie pełna bez brania pod uwagę wzajemnego odniesienia, jakie ustawicznie zachodzi między Ewangelią a konkretnym, osobistym i społecznym życiem człowieka” (EN 29). W nauczaniu Kościoła współczesnego podkreśla się, że parafia jest miejscem najbardziej stosowym do gromadzenia się Ludu Bożego, gdzie świeccy wszystkich środowisk mogą gromadzić się dla sprawowania Eucharystii, szczególnie niedzielnej oraz modlitwy. Parafia jest pierwszą szkołą modlitwy, miejscem zastawiania stołu eucharystycznego. Spożywanie z tego samego stołu Chleba Eucharystycznego i zanoszenie modlitw w tym samym

Duchu Świętym, stanowi istotny czynnik integracji parafian. „Kościół czerpie z Eucharystii życiowe energie, by istnieć i działać w dziejach ludzi”¹⁹. Eucharystia ma być skarbem życia wiernych i towarzyszem ich drogi życiowej²⁰. Parafia powinna czerpać z liturgicznych spotkań nowe siły do umacniania jedności i kształtowania życia wspólnotowego. Dlatego trzeba pogłębiać życie liturgiczne parafii. Troska o formację liturgiczną w parafii powinna obejmować przygotowanie liturgii przez kapłana oraz wszystkich jej uczestników z podziałem funkcji w zgromadzeniu liturgicznym. Udział wiernych w liturgii musi ich otwierać na działanie dla bliźnich. Wszyscy uczestnicy liturgii parafialnej są w jakiś sposób odpowiedzialni za tworzenie braterskiej wspólnoty w parafii oraz za wychowanie wszystkich parafian do braterstwa i wzajemnego rozumienia i usługowości²¹.

3.3. Parafia wspólnotą miłości braterskiej

Wiarygodność parafii nie polega tylko na poprawnym przekazywaniu prawdy Bożej i na dokładnym sprawowaniu liturgii, ale przede wszystkim na braterskim podejściu do problemów egzystencjalnych człowieka. Problemy ludzkie i próby zaradzania im stanowią najszerszą płaszczyznę łączenia się poszczególnych jednostek i grup o różnym stopniu powiązania ze wspólnotą parafialną. Parafia realizuje się w pełni, gdy w niej urzeczywistnia się wspólnota braterska, stale gotowa do wzajemnej ofiarnej miłości wraz z posługą słowa, posługą sakramentalną i kultem.

¹⁸ Por. L. Balter, *Wspólnototwórcza rola liturgii*, w: *Człowiek we wspólnocie Kościoła*, red. L. Balter, Warszawa 1979, s. 261-262.

¹⁹ Jan Paweł II, *Eucharystia darem i tajemnicą. Przemówienie do członków X Rady Zwyczajnej Sekretariatu Generalnego Synodu Biskupów*, „L'Osservatore Romano” 26 (2005) nr 2 (270), s. 46.

²⁰ Por. Benedykt XVI, *Eucharystia musi być centrum naszego życia. Przemówienie na zakończenie Światowego Dnia Młodzieży w Kolonii*, „L'Osservatore Romano” 26 (2005) nr 10 (277), s. 26-27.

²¹ Por. R. Kamiński, *Parafia jako wspólnota ludzi wierzących...*, s. 162-168.

Realizacja miłości braterskiej należy do istoty posłannictwa Kościoła i każdej wspólnoty religijnej, gdyż „Bóg jest miłością” (1J 4,8). Wezwanie do realizacji miłości chrześcijańskiej wynika także z nakazu i przykładu Chrystusa (por. J 13,15.34). Chrystus utożsamiał się z „braćmi” (por. Mt 25,40) i nazwał przykazanie miłości pierwszym i najważniejszym przykazaniem (por. Mt 22,37-39), a miłość uznał za znak rozpoznawczy swoich prawdziwych uczniów i naśladowców (por. J 13,35). Ojciec Święty Paweł VI w encyklice „*Ecclesiam suam*” naucza: „nie tylko w teorii, ale także w praktycznym życiu, działalności charytatywnej Kościoła należy się pierwsze miejsce. Dzisiaj nadeszła dla Kościoła godzina realizowania miłości” (ES 56; por. DK 17). Papież stwierdza: „Ten kto wchodzi do Kościoła, wchodzi w atmosferę miłości. Niechaj nikt nie mówi: jestem tu kimś obcym. Niechaj każdy powie: jestem tu u siebie”²².

Zdynamizowane parafie przez ożywienie w nich ducha miłości traktuje się jako ważny składnik w chrześcijańskiej odnowie życia religijnego. Urzeczywistnianie się Kościoła jako wspólnoty miłości, której fundamentem jest Chrystus (por. DA 8). Praktykowanie miłości jest potwierdzeniem autentyczności życia wiary i kultu poszczególnych osób, jak i całej grupy parafialnej. Tylko taka wspólnota parafialna, w której istnieje duch braterstwa i miłości odpowiada wskazaniom Soboru Watykańskiego II. Podstaw do braterstwa i usług miłości w parafii należy szukać w Piśmie Świętym i praktyce Kościoła pierwotnego. Wezwanie do realizacji miłości chrześcijańskiej wynika nie tylko z wezwania do miłości Boga jako celu ostatecznego człowieka oraz miłości bliźniego, jako Jego obrazu i podobieństwa, ale także z przynależenia

do wspólnoty. Miłość bliźniego znajduje także swoją podstawę w związku człowieka z Chrystusem w Jego Mistycznym Ciele oraz w przynależeniu do Ludu Bożego.

4. Wnioski i postulaty

1. Nauczanie katechetyczne powinno być chrystocentryczne. Chrystus, wcielone słowo Boże, Jego misterium paschalne, powinny stanowić centralny temat nauczania we wspólnocie parafialnej.

2. Należy położyć nacisk na większą komunikatywność w nauczaniu. Nauczaniu religijnemu powinna towarzyszyć solidna interpretacja Objawienia i znajomości teologii.

3. Należy dążyć do pogłębienia wiedzy religijnej we wspólnocie Kościoła poprzez ukazywanie parafii jako wspólnoty wiary, kultu i miłości braterskiej, zakotwiczonej mocno w diecezji, a przez nią w Kościele powszechnym.

4. Katecheza powinna zachować ścisły związek z liturgią Kościoła. Należy ułatwiać przeżywanie tajemnic roku kościelnego i prowadzić do pełnego uczestnictwa w sakramentach świętych, zwłaszcza w Eucharystii, a także w życiu wspólnoty parafialnej. Prawdy przekazywane w katechezie należy dobrze motywować, biorąc pod uwagę fakt, że dzieci i młodzież mogą mieć pewne braki w wychowaniu religijnym.

5. We wszystkich formach nauczania parafialnego należy podkreślać znaczenie Mszy świętej w życiu indywidualnym i wspólnotowym. Świętowanie niedzieli należy ukazywać jako realizację funkcji wiary. Parafia powinna tworzyć w swoim środowisku klimat świąteczny przez uroczyste śpiewy, aby radość z liturgii wierni przenieśli do swoich domów.

²² Paweł VI, *Prawdziwe oblicze miłości. Przemówienie na audyencji ogólnej 13 III 1968 r.*, w: *Trwajcie mocni w wierze*, t. 2, Kraków 1969, s. 207.

6. We wszystkich formach nauczania parafialnego należy podkreślać wspólnotowy i eklezjalny charakter sakramentów. Należy wskazywać na ich łączność z Osobą Chrystusa i Kościołem i społecznością wierzących, by zrozumieć ich społeczny charakter. Sakramenty święte powinny być sprawowane we wspólnocie parafialnej.

7. Umacnianie parafialnej wspólnoty miłości domaga się stałej i dobrze zorganizowanej pracy charytatywnej²³.

Współdział wiernych w życiu parafii dokonuje się na trzech płaszczyznach: przepowiadania Słowa Bożego, udziału w liturgii, zwłaszcza eucharystycznej oraz w formie świadczenia

dobroczynności i służby. Sposób realizowania życia religijnego jest istotny dla rozwoju wspólnoty parafialnej. Program duszpasterski na rok 2011/2012 „Kościół naszym domem” pragnie pomóc w większym „zadomowieniu się” wiernych w Kościele i w większym „udomowieniu” Kościoła. Mamy uczyć się ewangelijnego braterstwa między ludźmi i odnawiać relacje między biskupami, prezbiterami, diakonami, osobami życia konsekrowanego i wiernymi świeckimi. Przede wszystkim jednak starajmy się budować wzajemne relacje w rodzinie. Jest to szczególne zadanie domu rodzinnego, wspólnoty parafialnej oraz duszpasterzy, aby zakorzenić prawdę o Kościele, który jest naszym domem.

Ks. prof. UKSW dr hab. Stanisław Łabendowicz – Instytut Teologiczny Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Radomiu.

ks. Stanisław Haręzga

Lectio divina duchową lekturą Pisma Świętego. Bogactwo sensu biblijnego na przykładzie tekstu Łk 19,1-10

Jednym z celów duszpasterskiej działalności Kościoła jest upowszechnianie wśród wiernych czytania Pisma Świętego ze szczególnym uwzględnieniem metody lectio divina. Pożytek tej lektury zależy jednak od wykorzystania w niej sensu duchowego Pisma Świętego. Jest on powiązany z sensem dosłownym i dzieli się na alegoryczny (chrystologiczny), moralny i anagogiczny (mystyczny). Jak mówi papież Benedykt XVI w adhortacji „Verbum Domini”, trzy sensy, jakie wyróżnia się w ramach

sensu duchowego, służą „opisowi kwestii wiary, moralności i eschatologicznego celu” (VD 37). Warto byśmy uświadomili sobie, jak korzystać z bogactwa sensu biblijnego, by ożywiać i ubogacać swoją lectio divina.

I. Lectio divina duchową lekturą Pisma Świętego

Pierwszą czynnością, jaką należy wykonać, by wkroczyć na ścieżkę lectio divina jest epikleza do Ducha Świętego,

²³ Por. R. Kamiński, *Parafia jako wspólnota ludzi wierzących...*, s. 180-182.